[וחד למישרי שתוקי בישראל. תימה היכי מילדים שתוקי בישראל מיתורא דקהל[א] וי"ל דמקים ממזר לקהל מה גבי קהל ממעטינן קהל ספק ה"ג גבי ממזר ממעטינן ממזר ספק. ת"י]:

אלא מעתה שתוקי שתוקית **לא ישא.** קשה דמשמע דפסיטא ליה דמותר בה ובפרק החולץ (יבמות דף נ:.) אמר דרבא גופיה ס"ל כר"א דמתני' [ב] דאמר ספיקן[ג] אסור וי"ל דהתם קאמר רבא אליביה אבל הכא דקאמר מ"ט אמרו שתוקי פסול קא בעי אליבא דכ"ע: **מאי איכא מיעוט ארוסות כו'.** תימה דמשמע טעמא דליכא למיחש משום דהוה מיעוט ולא ידעינן שמארוסה היא הא אם אינו יודעים שמארוסה היא ולאי איכא לאחזוקי בממזרות ולא היא דאפילו ידעינן שמארוסה היא לא הוי ממזר דהא אמרי' (לקמן דף עה.) ארוסה שעיברה הולד כשר[ב] ועוד קשה [ד] דמאי קאמר ומיעוט שהלכו בעליהם למדינת הים דהאי נמי יש לנו להכשירו דשמא בא על ידי שם ושימש כי ההוא עובדא[ה] (בירושלמי) דאתיה דשמואל שהלך למדינת הים ובא על ידי שם ושימש והוליד את שמואל ויש לומר דהכא איכא ריעותא שהשליכתו[ו] ואם אינו יודעים שהוא מארוסה מחזקינן ליה בודאי ממזר שאם היה מן הארוס לא היתה משליכתו אי נמי יש לומר דלא תלינן שבא עליה על ידי שם אלא בודקא[ז] כשאומרת כן אבל האי אפוסי כיון דאין אמו מעידה עליו אין לתלות בהכי:

חד לכהנים. מדהוה מלי למיכתביהו לכולהו בחדא אזהרה וחד קהל לא יבא ממזר ועמוני ומואבי בקהל גם דור עשירי לא יבא להם [ג] בקהל עד עולם וגבי מצרי ואדומי דור שלישי יבא להם בכם: **חד לקהל לכהנים וחד לקהל לוים וחד לקהל ישראלים.** דאי הוה כתיב חד ה"א כהנים קאמר אבל לוים מותרים ואי כתיב תרי ה"א לוים וכהנים אבל ישראלים לא: **וחד למישרי [ד] ממזרים בשתוקי.** אע"פ שזה ודאי וזה ספק לא חיישינן שמא זה כשר ואסור ליטא ממזרת דהכי דרשינן בקהל ודאי הוא דלא יבא ממזר הא בקהל ספק כגון שתוקי יבא: **וחד למישרי שתוקי בישראל.** דדרשינן הכי ממזר ודאי הוא דלא יבא בקהל הא ממזר ספק יבא ודקתני מתני' שתוקי פסול הוא מדרבנן כדלקמן שמא יטא אחותו מאביו: **קהל גרים לא איקרי קהל.** דלא אייתר לן קרא לקהל גרים: **מחד קהלא נפקי.** דשבט אחד הם ואין לקרות קהל אלא השבט: **הני נמי תרי קהלי נינהו.** גבי כהנים ולוים איצטריכו תרי קהלי לדרשה ואפי' הכי אייתר להו חד לקהל גרים: **ממזר בשתוקי ושתוקי בישראל מחד קרא נפקי.** חד מקהל ואלא וחד מממזר ואלא דהכי דרשינן לא יבא ממזר ואלא בקהל ואלא הא ממזר ספק בקהל ישראל ואלא אי ממזר ואלא בקהל ספק יבא: **ואיבעית אימא הני נמי תרי קהלי נינהו.** כלומר להך תרתי דרשות תרי קראי איצטריכו ואי לא אייתר קרא לא הוה דרשינן ממזר ואלא אלא הוה יבא הא ספק ממזר יבא אלא הוה אמרינן ככל שאר ספיקי איסור על הואלא אזהרת ואלא ללקות עליו ועל מ) אזהרת ספק אזהרת ספק לאיסורא: **הקהל חוקה אחת לכם ולגר.** למה לי למכתב קהל הכא אלא למימר דגר אקהל קאי ולאשמועינן דאיקרי קהל: **לא הוזהרו כשירות.** כהנות: **לישא לפסולין.** לפסולי כהונה גר חלל משוחרר שהכהנים הוזהרו על בנותיהם והם לא הוזהרו עליהם מלישא אותן אבל לפסולין שהאנשים הפסולין הוזהרו עליהן מלישא אותן כגון ממזרין או נתינים אף הנשים הוזהרו עליהם דהשתא הכתוב אשה לאיש נ) והכי אמרינן ביבמות בפרק יש מותרות (דף פד:): **רגמוהו כ"ע.** שהיו שם גרים הרבה והוקשה להם שאמר קהל גרים לא איקרי קהל: **איכא דדריש בו'.** בתמיה: **מוסר בלהנת.** דלא הוזהרו כשרות לישא לפסולין: **רוב כשרים אצלה.** דכיון דמכירים את אמו דפנויה היא רוב העולם כשרים אצלה שאין הרוב ממזרים וקרובים שהולד מהם ממזר ואף עובד כוכבים ועבד אם [ה] בא עליה אין הולד ממזר[ו]: **ומיעוט פסולין.** כגון ממזרין וקרובין: **ואי דאזלי אינהו לגבה.** ואם בבעילה זו הלך הבועל אצלה להשתא גד ליה ממקום קביעתו ואין לדונו בתורת קבוע שהוא נדון כמחצה על מחצה יש לנו לומר כל דפריש מרובא פריש והולד כשר: **מאי אמרת.** מאיזה טעם תבא לפוסלו דילמא אזלה איהי כו' אין זה אלא ספק והתורה אמרה ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא: **כל כי הני מזנו.** בתמיה וכי כל בעילות הנמצאות נטיל על אביו של זה לומר הוא הוליד כל שתוקי העיר: **בא שתוקים.** שנולדה על ידי נשואין שנשאת למותר לה: **לא ישאנה.** שתוקי שמא בנו של בעל השתוקית הוא[ח] שבא על אמו של זה תחלה בזנות ואח"כ נשא שתוקית: **אלא לא שביה.** מסקנא דקושיא היא אלא להכי לא חיישינן משום דלא שכיח שתנשא לו אחותו. אי נמי שתוקי מילתא דלא שכיחא ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן וזה עיקר: **דבר תורה אסופי כשר.** אע"פ שאין מכירים את אמו ויחוש שמא מאשת איש שנבעלה לאחר דרוב פסולין אצלה ליכא למימר הכי: **מאי טעמא אשת איש בבעלה פוגה.** אם ילדה ממזר אינה משליכתו לפי שיש לה לומר מבעלי הוא: **מאי איכא.** לאחזוקי בממזרות איכא מיעוטא שהן ארוסות ואין להם לתלות בבעל או נשואות שהלכו בעליהן למדינת הים כיון דאיכא נמי למימר של פנויה הוא וכשר או של אשה מבעלה והשליכתו אמו מחמת רעבון: **שמא ישא אחותו מאביו.** דאחותו מאמו ליכא למיחש כיון דמכירין את חמותו שהיא בחזקת כשירה לא מספקינן לה במזנה לומר שהוא היה בנה והשליכתו: **כל הני שדי ואזלי.** וכי כל בנים שהיו לה השליכה שנחזיק כל הנאספים בני אם אחת ובספק בני אב אחד ומשתי אמהות נמי לא כדאמר לעיל כל הני מזנו ואזלי: **בא אסופי.** מן הנשואין שמא בעל האסופית הוא אביו: אין

[ד] [יבמות עט:], **[ה]** [בכמ"י נוסף: חד קהל], **[ו]** [בכמ"י נוסף: ואייתר ליה חד קהל לקהל גרים], **[ז]** [בכל פד: פה. לקמן עו., **[ח]** [בדכתות כח.] כתובות טו. יומא פד: יבמות טז: זבחים עג., **[ו]** כתובות יג. טו., **[ז]** [בכמ"י כתוב: פנויות], **[ח]** [בכמ"י נוסף: גזירה], **[ט]** [בכמ"י: אסופים. וכל"ל (רש"ש, ועי' אלי'), **[י]** [בכמ"י: רבה], **[כ]** [בדפו"ר במקום: "בקהל", כתוב "בו". ועי' הגהות בגא"ר], **[ל]** [ל"ל ממזר. רש"ל], **[מ]** ["אזהרת" ליתא ברש"י שהוא בר"ן סוף"ק (עו: מדפי הרי"ף), ושם ועל הספקן], **[נ]** [לעיל לה ע"ב], **[ס]** [בר"ן: בא], **[ע]** [לעיל סח:, יבמות מה., ע"ש], **[פ]** [לקמן עד.], **[צ]** [רש לרוטיף בספקן. [מרלאה כהן, וכ"ה בתוס' טוך], **[ק]** [בדפו"ר: מאי דקאמר], **[ר]** [כל סיפור המעשה זה ממלא בהלכות גדולות סוף הלכות גיטין והובא ברא"ש פרק זה סי' ז ע"ש], **[ש]** [בדפו"ר: כשאומר], **[ת]** [לקמן עד.], **[א]** [סוטה כז ע"ב],

תורה אור השלם

1. לֹא יָבֹא מַמְזֵר בְּקָהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לוֹ בְּקָהַל יְיָ: דברים כג ג
2. הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְיָ:

במדבר טו טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא יבא וכו' בעל השתוקית שבא על אמו ותינח הוא ממקר:

מוסף רש"י

לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולים. לא הוזהרו כשרות וכהנות מלישא לפסולים, לחללין, שמותרים בישראל, ואע"פ שהכהן הוזהר בחללה, כהנות לא הוזהרו בחללים (יבמות פד: וכעי"ז לקמן עו.). **ביוחסין.** בכהונה (כתובות יג.).

עין משפט נר מצוה

כז א מי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הלכה יא סמג לאוין קכח טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' כב וסי' ב סעי' ג:

ב [מיי' שם פי"ח הלי"ד טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' יח]:

כח ג מיי' שם הלט"ו טוש"ע שם סעי' יח:

כט ד ה מיי' שם פ' טו הל' כא:

ל ו מיי' שם הל' לא טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' לא:

מוסף תוספות

א. בשלמא הא דשרינן ממזר בשתוקי ניחא דדרשינן בקהל ודאי הוא דלא יבא אבל למישרי שתוקי בקהל ודאי היכי מפיק מיתורא דקהל. תוס' הרא"ש. **ב.** תוס' טוך כתוב בשינוי לשון: דרב ושמואל דפליגי לקמן בארוסה שעיברה לתרוייהו לא חשיב ודאי ממזר דמאן דשרי ליה בממזרת היינו משום דלית ליה דר' אלעזר דספקן בודאן אסור. (ועי' רש"ש). **ג.** שאם היה מן הארוס לא היתה משלכת אותו שהרי נאמנת עליו לומר שהוא מן הארוס, תוס' הרא"ש (ועי' שם שמלין בזה.). וכן יש לתרץ דקאמר ומיעוט שהלכו בעליהם למדינת הים דהואיל והשליכתו ודאי ממזר הוא. תוס' טוך.

תוס' ר"י הזקן

אסור. דקהל גרים אקרי קהל. ופי' **לפסולים.** (שבכהנים) [שהכהנים] הוזהרו על בנותיהם והם לא הוזהרו בכהונה, אבל לפסולים שהאנשים הפסולים הוזהרו עליהם מלישא אותם כגון ממזר או פסול אף הן הוזהרו דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל ענשין שבתורה [לעיל לה, א], והכי איתא ביש מותרות [יבמות פד, ב]. **רוב כשרים אצלה.** רוב העולם כשר אצל פנויה, שאין הולד ממזר אפילו מעובד כוכבים ועבד שאין ממזר אלא מקרובים. **אינהו לגבה.** הבועל אצלה. **מאי אמרת.** לפסול אותם דילמא אזלא לגבייהו וזה הקרוב נשאר במקום קביעותו. **[שתוקי] שתוקית [לא ישא].** ורבנן שרו ספקן בספקן. **ד) אשת איש.** אע"פ שרוב פסולים אצלה אם נבעלה לפסול לה הולד אינו ממזר דרוב בעילות אחר הבעל, **ה)** ואם ילדה ממזר אינה משליכו שיכולה לומר מבעלי הוא.

אין בו משום אסופי [א]משלטי הדמיה אין בו משום אסופי שייף משחא ומלא כוחלא [ב]רמי חומרי תלי פיתקא ותלי קמיעא אין בו משום אסופי תלי בדיקלי אי מטיא ליה חיה יש בו משום אסופי אם לאו אין בו משום אסופי זרדתא סמיכא למתא יש בו משום אסופי ואם לאו אין בו משום אסופי בי כנישתא [ג]סמיכתא למתא ושכיחי ביה רבים אין בו משום אסופי ואם לאו יש בו משום אסופי אמר אמימר האי פירא דסופלי יש בו משום אסופי חריפתא דנהרא אין בו משום אסופי פשרי יש בו משום אסופי צידי רשות הרבים אין בו משום אסופי רשות הרבים יש בו משום אסופי אמר רבא ובשני רעבון אין בו משום אסופי הא דרבא אהייא אילימא ארשות הרבים איידי דשני רעבון קטלא ליה ואלא אצידי רשות הרבים מאי איריא שני רעבון אפילו בלא שני רעבון אלא כי אתמר דרבא אהא דאמר רב יהודה אמר רבי אבא אמר רבי יהודה בר זבדי אמר רב [א]כל[ד] זמן שבשוק אביו ואמו נאמנים עליו נאסף מן השוק אין נאמנים עליו מאי טעמא אמר רבא הואיל ויצא עליו שם אסופי ואמר רבא [ב]ובשני רעבון אע"פ שנאסף מן השוק אביו ואמו נאמנים עליו אמר רב חסדא [ה]שלשה נאמנים לאלתר אלו הן אסופי חיה ופוטרת חברותיה אסופי הא דאמרן חיה דתניא [ג]חיה נאמנת לומר זה יצא ראשון וזה יצא שני במה דברים אמורים שלא יצתה וחזרה אבל יצתה וחזרה אינה נאמנת רבי אליעזר אומר הוחזקה על עומדה נאמנת ואם לאו אינה נאמנת מאי בינייהו איכא בינייהו דאהדר אפה פוטרת חברותיה מאי היא [ו]דתנן [ד]שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה היא טמאה וכולן טהורות אמר רב חסדא[ז] שבדקה עצמה כשיעור ווסת תנו רבנן [ה]נאמנת חיה לומר זה כהן וזה לוי זה נתין וזה ממזר במה דברים אמורים שלא קרא [ו]עליה שם ערער אבל קרא עליה ערער אינה נאמנת ערער דמאי אילימא ערער חד [ח]והאמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי ואיבעית אימא [ז]לעולם אימא לך ערער חד וכי אמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים הני מילי היכא דאיתא חזקה דכשרות אבל היכא דליכא חזקה דכשרות חד נמי מהימן [ט]נאמן [ח]בעל מקח לומר לזה מכרתי ולזה [י]אין מכרתי במה דברים אמורים בזמן שמקחו בידו אבל אין מקחו בידו אינו נאמן

וניחזי

אין בו משום אסופי. דאי לאו דכשר הוא לא הוה טרחא ביה למימהל ליה: **משלטי הדמיה.** איבריו מתוקנים ומיושרים: **אין בו משום אסופי.** דאי פסול הוא לא הוה מתקנא ליה הואיל ודעתה להשליכו אלא מחמת רעבון הושלך. ל"א משלטי הדמיה איבריו גדולים ומלובן ומזורז אין זה מזנה אלא מבעלה שמתוך תשמיש תדיר הולד מלובן ומזורז כדאמר במסכת נדה (דף לא.) ג' חדשים אחרונים תשמיש יפה לאשה ויפה לולד שמתוך כך הולד מזורז ומלובן: **הדמיה.** איבריו כמו הדומי ניהדמיה דעירובין (דף ל.) והדמין תתעבדון דדניאל (ב): **מלי כוחלא.** סביבות עיניו ליפותו: **רמי חומרי.** קשרים שעושים לרפואה ותולין לתינוק דאמרינן במסכת שבת (דף סו:) הבנים יוצאים בקשרים: **תלי פיתקא.** קמיע של כתב: **תלי קמיע.** של עיקרין: **אין בו משום אסופי.** דהא חסה על חייו והוכיח תחילתה שאוהבתו ולא השליכתו למות: **תלי בדיקלא אי מטיא ליה חיה רעה.** ויכולה לטורפו משם יש בו משום אסופי. כללו של דבר כל מקום שיש להבין לדעת מיתה השליכתהו ולא חסה עליו יש בו משום אסופי: **זרדתא דסמיכא למתא.** אי תלי באילן ששמו זרדתא שלרי"ר בלע"ז אי סמיכא למתא אע"ג דלא מטיא ליה חיה יש בו משום אסופי דאמר בערבי פסחים (פסחים דף קיא:) זרדתא דסמיכא למתא לא פחיתא משתין שידי: **בי כנישתא.** בתי כנסיות שלהם חוץ לעיר הוו ואי לא שכיחי בה רבים כגון אורחים יש לדאג ממזיקים: **פירא דסופלי.** נמלא בחפירה העשויה להטיל שם גרעיני תמרים למאכל בהמות יש בו משום אסופי דחוץ לעיר עבדי ליה ושכיחי בהו מזיקין: **חריפתא דנהרא.** נתנוהו בעריבה והשליכתהו לאמצעית הנהר מקום שהספינות עוברות תמיד אין בו משום אסופי דלכך טרחה להוליכו עד חריפות הנהר שיעברו ספינות שם וימצאוהו: **פישרא.** מקום שיפוע הנהר ע"י הפשרת שלגים שאין דרך ספינות לעבור שם יש בו משום אסופי: **נאמנין עליו.** לומר בנינו הוא: **בשני רעבון.** שהרבה נשלכין לא רצו חכמים לפוסלם מחמת יציאת קול: **נאמנים לאלתר.** ולא לאחר זמן אבל כל שאר הנאמנין נאמנים נמי לאחר זמן: **ופוטרת חברותיה.** מן הטומאה כדמפרש: **זה יצא ראשון.** ובכור הוא: **אם הוחזקה על עומדה.** כדמפרש דלא אהדרא אפה נאמנת: **ואם לאו.** דאהדרא אפה אינה נאמנת: **שהיו ישינות.** במסכת נדה (דף סא.) מוקי לה במשולבות ודבוקות זו בזו: **כשיעור ווסת.** לאחר מניחה מיד ובמסכת נדה (דף יד:) מפרש שיעור ווסת שעומד העד הוא הקינות בכל המשקוף ואינו מחוסר אלא שולא לקנח מיד: **זה כהן וזה לוי.** נשים שילדו בבית אחד את כהן ולוי נתין וממזר[ט]: **שלא קרא עליה ערער.** שלא יצא מעורר על הולד לומר זה בנה של אשת ממזר: **היכא דאית ליה חזקה דכשרות.** שהיו מוחזקין בו בחזקת כשר: **אבל היכא דלית ליה חזקה דכשרות.** שלא נודע לבריות מי הוא הכשר ולא יצא אחד מהם ידי ספק: **נאמן בעל המקח.** סיפא דברייתא דלעיל: **לזה מכרתי כו'.** אם שנים מעוררין על המקח זה אומר מכרת לי וזה אומר לי מכרת ושלי המקח. לקמן מוקי ליה ששניהם נתנו לו דמים כל אחד ואחד דמים שלמים אחד מדעתו ואחד בעל כרחו: **בזמן שמקחו בידו.** דרמיא עליה למידק שלא לחזור [י]לו מזה ולהחזיר לו דמיו ויתן המקח למי שלא נמכר לו דקם ליה במי שפרע[מ] הילכך מידק דייק: **אבל בזמן שאין מקחו בידו.** ושניהם אוחזין בו אינו נאמן דכיון דלאו עליה רמיא תו לא דייק לזכור למי הוא:

וניחזי

בד"א בזמן שמקחו בידו. פירש בקונטרס דרמי עליה למידק לפי שהוא במי שפרע אם יחזור במי שנתן המעות ויחזיר לו דמיו אבל בזמן שאין מקחו בידו אלא שניהם אוחזים בו אינו נאמן דכיון דלא עליה רמיא לא דייק לזכור מי הוה ופריך וניחזי זוזי ממאן נקיט אאין מקחו בידו פריך לפירוש הקונטרס דפי' [ו]שלא קבל המעות אלא מאחד מהם והא ודאי מידכר דכיר ממאן קביל זוזי ומשני אלא דנקיט זוזי מתרוייהו ולא ידיע כו'[א] ולפי זה אמרינן דאפילו אמר שידע לא [ס]להימני משום דלא רמי עליה למידק כך שיטת הקונטרס ומה שפי' דפריך אאין מקחו בידו דקאמר דאינו נאמן ופריך וניחזי זוזי ממאן נקט פירוש ולאותו שנתן לו המעות ודאי נתרצה קשה [ע]דמאי יש לנו להאמינו טפי מעד אחד דעלמא דכיון שאין מקחו בידו לא שייך לומר מיגו כדי להאמינו לכן פי' ר"ת[ב] בזמן שמקחו בידו ואז הוא נאמן מטעם מיגו דמצי אמר לא מכרתי או חזרתי וקניתיו אבל אין מקחו בידו אינו נאמן דאז לא שייך מיגו ופריך וליחזי זוזי ממאן נקט נהי נמי דמקחו בידו אמאי נאמן אם יאמר אמי שלא [פ]קבל המעות לזה נתרציתי דמשמע דנאמן בכל ענין ואמאי נאמן הוה מיגו במקום עדים דאנן סהדי דלאותו שנתן המעות נתרצה ומשני דנקיט זוזי כו' ולפי זה גרסי' ולא [צ]ידיע[ג] ולא גר' ולא [ק]ידע דמשמע שאין אנו חוששין [ר]לידיעתו דודאי חיישינן לידיעתו אי הוה ידע ולפי זה נ"ל שלא ידע שאם ידע הוה אמרי' נתרצה לזה אך בריש בבא מציעא (דף ג:) גבי שנים אוחזים בטלית דמוקי לה בגמרא במקח וממכר ופריך מקח וממכר ניחזי זוזי ממאן נקט ופירש התם רש"י כפי שיטתו דהכא ועוד פירש התם אע"ג דאמר בפ' בתרא דקידושין דבזמן שאין מקחו בידו אינו נאמן והכא הוי כאין מקחו בידו דתרוייהו אדוקין בטלית ואמאי פריך שיהא המוכר נאמן הא מוקמינן התם בדנקט זוזי מתרוייהו והשתא ס"ד דלא נקט זוזי אלא מחד אך לפר"ת קשה דמאי פריך התם וניחזי זוזי ממאן נקיט והא לפירושו אע"ג דלא נקיט זוזי אלא מחד אין לנו להאמינו כדפרישית לכך נ"ל[ד] התם וניחזי זוזי ממאן נקט כלומר היכי קתני במתני' זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה כו' נשאל למוכר ממאן קבל המעות וליהוי כעד אחד לפטור את מי שמסייע אפי' משבועת היסת ולחייב את שכנגדו שבועה דאורייתא אבל להוציא ממון מזה ולמסור לזה פשיטא דאינו נאמן רק כדפרישית ומשני דנקיט זוזי מתרוייהו וגם לפירוש זה גרסי' לא ידע אך אם הוה ידע פשיטא שאנו חוששין לידיעתו לחייב לזה שבועה דאורייתא כדפירשתי:

עין משפט נר מצוה

לא א ב מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' ל טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' לג:

לב ג מיי' פ"ב מהל' נחלות הלי"ד סמג עשין צו טוש"ע חו"מ סי' רעז סעי' יב:

לג ד מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הל' לב טוש"ע יו"ד סי' קצ סעי' נ [נא]:

לד ה ו מיי' שם פט"ו הל' לב טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' לה:

לה ז מיי' פ"כ מהל' מכירה הל"ד סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רכב סעי' א:

גליון הש"ס

גמ' שלשה נאמנים. עיין מדרש ב"ר ויש פ' פ"ה:

תוס' ר"י הזקן

חיה. מילדת, נאמנת לומר זה בן פלוני וזה בן פלוני. ערעור. על הולד לומר זה בן ממזר. דלית ליה חזקה דכשרות. שלא נודע לבריות מי הוא הכשר והם עדיין בקביעותם שלא יצאו מהבית דנימא דמרובא פריש. לזה מכרתי. אם שנים מערערים על המקח, המוכר נאמן כשנים לומר לזה מכרתי. אינו נאמן. אפילו כעד אחד. פיר"ש [ב]שמקחו ביד המוכר מידק דייק המוכר למי מכר כדי שלא יתן מה שמכר לראובן לשמעון, אבל אין מקחו בידו אלא שניהם אדוקים בו אינו נאמן, דכיון דתו לא רמיא עליה לא דייק לזכור מי הוא הלוקח. משמע מלשונו אפילו כעד אחד אינו נאמן, ואע"ג דמסהיד בברי דאנן סהדי דלא מצי למזכר ליה.

מסורת הש"ס

א) [ע' בערוך ערך הדס], ב) [תלי חומרא ערוך ערך חמרתא דקטפתא], ג) ["סמיכתא למתא" ליתא בכת"י, וכ"נ מרש"י ומהרא"ש סימן ו'], ד) [בכת"י: אסופי כל זמן שהוא בשוק. וכ"ה ברי"ף ורא"ש], ה) נדה ס:, ו) [בכת"י נוסף: והוא. וכ"ה בנדה, ושם הוא מימרא דרב יהודה אמר רב], ז) [בכת"י: עליו, וכן בהמשך. וכ"ה ברי"ף ורא"ש, ועי' מאירי], ח) גיטין ע. ב"ב לב. כתובות כו., ט) תוספתא דב"מ פ"א ה"ו, י) [נ"ל לא מכרתי וכ"א ברי"ף ורא"ש], כ) [ברש"י שברי"ף נוסף: ונתערבו הוולדות זה בזה], ל) ["לו" ליתא ברש"י שברי"ף. וברי"ן: בו], מ) [ב"מ מד ע"א], נ) [יש להוסיף דקס"ד. (רש"ש)], ס) [בדפו"ז כתוב: להימניה], ע) [נ"ל דאמאי. (רש"ש)], פ) [אנ"ל נתן], צ) כ"א ידע, ק) כ"א ידיע, ר) כ"א לידיעתנו, [הגהה זו אינה ע"פ מהרש"א כשנים שלפניה, ונ"ב.], ש) [אנ"ל דכשהמקח],

לעזי רש"י

שלרי"ר [שורביי"ר]. חוזרר (אילן).

מוסף רש"י

אבל אין מקחו בידו אינו נאמן. שלא נתן לב לדבר כל כך להיות זכור מאחר ששניהם חזרו אחריו בפיסוק דמיה (ב"מ ב:).

מוסף תוספות

א. כלומר ואינו ידוע לנו בעדים מהי שקל מדעתיה ומהי בעל כרחיה ולא גרסינן ולא ידע. רשב"א. ב. ברא"ש בב"מ פ"א אות ד' ותוס' טוך גורסים הר"ח. ג. עי' מהרש"א שנקט שהגרסא הנכונה כנ"א "ולא ידע" וכן הגירסא ברא"ש בב"מ שם ובתוס' טוך, אולם הב"ח והגר"א והפלפולא חריפתא מגיהים את הרא"ש שצ"ל "ולא ידוע". ד. התוס' טוך מביא את זה בשם ר"ת.